

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

Muutosesityksessä esitetään muutettavaksi määritelmää savuton tupakkatuote (kohta 2), poltettavaksi tarkoitettu tupakkatuote (kohta 3) sekä sisätilaa koskeva määritelmä (kohta 39). Lisäksi lisätään määritelmä kuumennettava tupakkatuote (2 a).

Savuttoman ja poltettavaksi tarkoitetun tupakkatuotteen määritelmää täsmennetään. Tämä helpottanee käytännössä määritelmän tulkintaa, joskin lisätty määritelmä ”kuumentaminen” on syytä avata myös määrittelyssä yleisesti sen lisäksi, että määritetään kuumennettava tupakkatuote.

Kuumennettavaksi tarkoitettu tupakkatuote mainitaan voimassa olevassa laissa tupakointia koskevassa määritelmässä. Kuumentaminen mainitaan myös nikotiininesteitä ja sähkösavukkeita koskevissa pykälissä. Kuumentaminen voinee tarkoittaa sitä, että tuotteesta ei välttämättä synny ympäristöön savua tai muuta ilmaan pääsevää haitallista ainetta, mutta tällainen seuraamus voinee olla myös mahdollista.

Voimassa olevan lain määritelmä sisätilasta ja milloin tila voidaan sitä kautta katsoa ulkotilaksi, on osoittautunut käytännön valvonnassa usein ongelmalliseksi.

Muutosesityksessä sisätila määritelmää tiukennetaan. Muutos todennäköisesti vähentää tämän hetken tulkinta- ja valvontaongelmia sekä tupakansavusta aiheutuvia haittoja. Lain säännöskohtaisissa perusteluissa (perustelujen luku 7) olisi syytä kuitenkin avata tarkemmin, mitä muutoksen mukaiset tilat käytännössä voisivat olla.

Perustelutekstissä todetaan (luku 5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset, s. 24) yleisesti, että sisätilaa koskevan muutoksen myötä tupakointikiellot kattaisivat nykyistä paremmin erilaiset joukkoliikennepysäkkien katokset ja muut rakennelmat.

Muutosesityksessä sisätila määritellään seuraavasti;

39) sisätilalla asuin-, oleskelu-, odotus- tai työskentelytilaksi tarkoitettua tilaa, jossa on katto ja vähintään yksi seinä taikka vähintään kaksi seinää.

Esitetyn perusteella on ymmärrettävissä, että missä tahansa rakenteessa voisi olla korkeintaan ns. kaksi tasopintaa, jolloin se jo luettaisiin tupakkalain mukaiseksi sisätilaksi. Esimerkki tällaisesta voisi olla rakennuksen kupeella oleva katos, jolloin rakennuksen seinä yhdessä katoksen kanssa muodostaa sisätilan (katto ja vähintään yksi seinä). Tai rakennuksen kupeelle sijoitettava yksi seinä muodostaa jo sisätilan, koska rakennuksen seinä itsessään on jo yksi seinä (vähintään kaksi seinää). Tulkintaongelma voisi tulla tilanteessa, jossa rakenteen muoto on jotain muuta kuin neliö, joskin erittäin harvinaisia tilanteita (esim. pyöreä tai puolipyöreä muoto). Käytännössä rakennuksen kulmaus (seinien kulma 45 astetta) muodostanee jo luonnostaan uuden määritelmän mukaisen sisätilan (vähintään kaksi seinää).

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa, joskin samalla olisi syytä arvioida saman pykälän 7) kohdan muutostarve vastaavasti.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiininesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymier för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Pykälän otsikko ja sisältö esitetään muutettavaksi. Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

Pykälä on uusi ja savukkeen ulkoasua koskeva. Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Pykälän muutoksen yhteydessä olisi syytä arvioida tarvetta täsmentää pykälän 1 momenttia siten, että kyse on nikotiininestettä sisältävästä sähkösavukkeesta ja täyttösäiliöstä. Vastaava täsmennys olisi syytä tehdä esitettyyn uuteen momenttiin esimerkiksi ”Nikotiininesteellä täytetyn sähkösavukkeen tai täyttösäiliön ....”

Tupakkalain 2 §:n 18) kohdan mukaan määritellään sähkösavuke tuotteeksi, jonka avulla voidaan hengittää sisään nikotiinipitoista höyryä suukappaleen kautta.

Vastaavasti täsmennys myös muihin pykäliin olisi tarkoituksenmukainen, kun kyse on nikotiinia valmiiksi sisältävästä sähkösavukkeesta. Esimerkiksi asia on näin ilmaistu 37 §:ssä, joka on yleispykälä tupakkatuotedirektiiviä varten.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Joskin edellä mainittu täsmennys, että kyse nikotiinia sisältävistä tuotteista.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Joskin täsmennys, että kyse nikotiinia sisältävästä täyttösäiliöstä esimerkiksi 1 momenttiin ”Nikotiinipitoisella nesteellä täytettävän täyttösäiliön...”

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Kuten pykälän perusteluissa todetaan voi tuotteen käyttötarkoitus myös aiheuttaa tulkintatilanteita tupakkalain näkökulmasta.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että toiminnanharjoittaja omavalvonnassaan huomioi, että tuotteista on tehty laissa säädetyt ilmoitukset ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat laissa säädettyjen vaatimusten mukaisia.

Käytännön valvonnassa on osoittautunut jossakin määrin ongelmaksi, että omavalvontaa koskevassa STM:n asetuksessa (593/2016) omavalvontasuunnitelman sisällön osalta ei tarpeeksi selvästi ilmaista 53 §:n 1 ja 2 lähtökohtia ja toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvoitetta ja seuranta pykälän kiellon toteutumisesta.

Esimerkiksi asetuksessa omavalvonnan sisältövaatimuksissa on, että toiminnanharjoittaja kirjaa ylös ikätarkastuksiin liittyvät myynnin ongelmatilanteet sekä välitysepäilyt. Käytännön valvonnassa on kuitenkin tullut tarve arvioida sitä, miten toiminnanharjoittaja on opastanut ja ennen kaikkea seurannut myynnin ikäraja-valvontaa. Ikäraja-valvonnan toteuttamista, toteutumista ja seuranta ei sellaisenaan ole asetuksessa esitetty kirjattavaksi, vaikka 53 §:n lähtökohtana on keskiössä, että toiminnanharjoittaja huolehtii, ettei tuotteita myydä, luovuteta tai välitetä alaikäisille.

Olisi syytä arvioida voitaisiinko 54 §:ään vielä tarkemmin lisätä toiminnanharjoittajalle vastuuta varmistaa seurannalla ja seurannan kirjaamisella 53 §:n mukaisten kieltojen toteutumista. Asia on syytä tarkentaa myös asetusmuutoksen yhteydessä (STM asetus (593/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien vähittäismyynnistä).

58 § Etämyynnin kieltö / Förbud mot distansförsäljning

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Pykälään lisätään poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden etämyynnin kieltö.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Pykälään lisätään poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden tuontikieltö etäviestimen välityksellä.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Muutosesityksessä pykälään lisätään tuotekokonaisuuksia, joita yksityishenkilö voisi tuoda vain rajoitetusti maahan. Uutena mainitaan mm. kuumennettava tupakkatuote.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Muutoksella pykälään lisätään esilläpitokiellon koskevan vähittäismyynnissä tapahtuvasta hintahyvityksen kiellosta.

71 § Esilläpitokieltö / Förbud mot framläggande

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Muutoksella pykälään lisätään esilläpitokiellon koskevan myös tupakointivälineitä, jotka on tarkoitettu kuumennettavan tupakkatuotteen käyttämiseen.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökföribud

Muutosesityksessä tupakointikieltoalueita laajennettaisiin koskemaan leikkikenttiä ja yleisiä uimarantoja sekä koskemaan lastensuojelulain ja mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten alle 18-vuotiaiden sisätilojen lisäksi heille tarkoitettuja ulkoalueita.

Epäselväksi jää, miksi esityksen numeroinnissa on käytetty 3) -kohdan ”alakohta” numerointia (3 a, 3 b, 3 c). Kohdat ovat itsenäisiä ja erilaisia toimintoja kuvaavia, eivätkä liity toisiinsa. Eri kohdat olisi syytä numeroida omina kohtinaan.

Kieltojen laajentaminen koskemaan laajemmin yleisiä alueita on hyvä kehitys savuttomuuden takaamiseksi myös ulkoalueilla, joissa mm. lapsiperheet viettävät aikaa. Yleinen uimarannan fyysinen rajaaminen on terveydensuojelulain näkökulmasta selkeää uimarantakäytön näkökulmasta, mutta tupakkalain tavoitteen ja tarkoituksen näkökulmasta sen rajaaminen voi olla ongelmallista. Uimaranta-alue ei välttämättä kata sen välittömässä läheisyydessä olevia puistoalueita tai vastaavia uimarannan läheisyydessä olevia ajanviettoon sopivia alueita.

Säädöskohtaisessa perustelutekstissä viitataan vain yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun sosiaali- ja

terveysministeriön asetuksen (177/2008) mukaisiin EU uimarantoihin. Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan kaikista yleisölle avoimista uimarannoista (EU ja muut yleisölle avoimet uimarannat) tehdään ilmoitus. Tupakkalain esityksen sanamuoto koskisi siten kaikkia näitä uimarantoja, ei pelkästään EU uimarantoja. Esitetty sanamuoto jättää tupakointikiellon ulkopuolelle sn. maauimalat, jotka ovat terveydensuojelulain mukaan ilmoituksenvaraisia ja rinnastettavissa uimarantaan. Ellei maauimaloiden käyttöalueilla tupakointi ole muilla perusteilla kielletty.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Säädöskohtaisisten perustelujen mukaan 2 momenttia muutettaisiin niin, että siitä poistettaisiin maininta niistä asuntoyhteisön hallitsemista yhteisistä ulkotiloista, joilla asuntoyhteisö saa kieltää tupakoinnin. Muutoksen myötä olisi selkeämpää, että asuntoyhteisö saisi kieltää tupakoinnin kaikissa hallitsemissaan yhteisissä ulkotiloissa, ei vain rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla. Perustelujen mukaan on tarkoituksenmukaista täsmentää asuntoyhteisön oikeutta rajoittaa tupakointia kaikilla hallitsemillaan yleisillä alueilla ja että tähän ei tarvita nimenomaista säännöstä, koska asia on mahdollista määrittää järjestyssäännöllä.

Lisäys on tarpeellinen, jotta käytännössä tupakkalakilaki ei turhaan rajoittaisi asuntoyhteisöjen käsitystä mahdollisuuksistaan rajoittaa tupakointia hallinnoimillaan alueilla.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Muutosta esitetään Valviran perimiin valvontamaksuihin.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

Säädöskohtaisten perustelujen mukaan kunnan kieltoja koskevaa tupakkalain 96 §:ää muutettaisiin niin, että se kattaisi myös kunnan tupakkalain 79 §:n nojalla antamat määräykset ja että pykälän perusteella voitaisiin antaa sekä kieltoja että toiminnan korjaamista koskevia määräyksiä.

On syytä arvioida, onko tarkoituksenmukaista muuttaa myös 79 §: (tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön) siten, että viitattaisiin kyseisessä pykälässä 96 §:n määräksenantopykälään. Samalla olisi syytä arvioida tältä osin muutoinkin 79 §:n sanamuotoa.

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa.

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Muutosesityksestä ei kommentoitavaa. Pykälää muutettaisiin niin, että se koskisi myös höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä.

Voimaantulo / Ikraftträdande

Voimaantuloon ei kommentoitavaa.

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Esityksen perustelutekstissä luvussa 5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset käydään läpi myös ehdotuksia asuntoyhteisöjen tupakointikielloista ja niihin liittyvistä prosesseista. Tekstissä todetaan mm., että asunto-osakeyhtiölain muutos on parhaillaan valmisteilla oikeusministeriössä. Todetaan, että tuleva asunto-osakeyhtiölain muutos koskee joka tapauksessa vain asunto-osakeyhtiöitä, ja muut asuntoyhteisöt jäävät sen ulkopuolelle. Todetaan, että olisi perusteltua, että asuntoyhteisöjen tupakointiongelmia tarkasteltaisiin kattavasti tupakkalain jatkokehittämissä.

Aluehallintovirasto toteaa, että kysymys on tärkeä ja sitä tulisi viedä ripeästi eteenpäin. Kysymyksen käsittelyssä tulisi nostaa keskiöön perustuslain (731/1999) 20 § ja erityisesti sen 2 momentin kirjaus, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Terveellinen elinympäristö täytyy pystyä turvaamaan myös kodissa tilanteissa, joissa ulkopuolinen taho asuntoyhteisössä aiheuttaa tupakansavuhaitan toiseen asuntoon. Onhan tällä hetkellä työpaikoilla turvattu hyvin savuton ympäristö sekä yleisesti julkisissa sisätiloissa ja laajentuvassa määrin ulkoalueilla.

Etenkin parveketupakointi on edelleen ongelma ja ilmeisesti käytännössä myös asuinyhteisöille annettujen tupakkalain mukaisten parveketupakoinnin kieltopäätösten valvonta ei ole helposti toteutettavissa. Asuntoihin voi kulkeutua tupakansavua eri reittejä riippumatta ilmanvaihtojärjestelmistä, joskin tietyn tyyppiset järjestelmät ovat ongelmallisimpia (koneellinen poisto ja painovoimainen tuloilma) tai rakenteellisten tekijöiden vuoksi. Ilmanvaihdon periaate on, että asuintila tai oleskelutila on jonkin verran alipaineinen ulkovaippaan nähden. Lähtökohtaisesti jo tämä voi saada aikaiseksi tupakansavun kulkeutumisen asuntoon. On myös sattumanvaraista, milloin tupakansavuun liittyviä ongelmia asunnossa ilmenee tai haitta on jatkuvaa, koska tupakointi on aina asukkaasta kiinni. Ennaltaehkäisevässä mielessä tupakoinnin aiheuttamiin haittoihin pitää pystyä vaikuttamaan asuntoyhteisössä matalalla kynnyksellä.

Asunto-osakeyhtiölainsäädäntöä on syytä tarkastella yhdessä tupakkalain asuntoyhteisön tupakointikieltoa koskevan menettelyn kanssa. Tupakkalain mukainen tupakointikiellon hallinnollinen käsittelyprosessi ja asettaminen tulisi olla joustavampi nykyisestä. Toisaalta asunto-osakeyhtiöllä tulisi olla matalamman kynnyksen keinot puuttua myös osakkaan hallinnassa olevien tilojen tai alueiden tupakoinnin kieltämiseen ja haittojen rajoittamiseen. Yksittäisenä asumisterveysasiana asukas voi myös saattaa tupakansavuhaitta asiansa vireille terveydensuojelulain mukaisena terveyshaitta-asiana. Prosessit ja päätöksenteko voivat kestää kauan, mikä ei ole kenenkään osapuolen kannalta hyvä. Tupakkalaki sinänsä antaa mahdollisuuden päätöksen täytäntöönpanoon muutoksenhausta huolimatta.

Kaikki keinot asuntoihin aiheutuvien tupakansavuhaittojen osalta on syytä ottaa tarkasteluun ja joustavoittaa menettelyjä pikaisella aikataululla.

Siurua Maria
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Halonen Aila
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto